

Термечикова А.М.

**БИЛИМ БЕРҮҮ СИСТЕМАСЫНДА
КОМПЬЮТЕРДИК ТЕСТИРЛӨӨНҮ ИШКЕ
АШЫРУУДАГЫ МАСЕЛЕЛЕР**

Термечикова А.М.

**ПРОБЛЕМЫ ВНЕДРЕНИЯ КОМПЬЮТЕРНОГО ТЕСТИРОВАНИЯ
В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ**

A.M. Termechikova

**PROBLEMS OF INTRODUCING COMPUTER TESTING
IN THE EDUCATION SYSTEM**

УДК: 004.415.53

Бул макалада билим берүү системасында компьютердик тестирилөөнү билимди баалоодо жана текшерүүдө колдонууда пайда болгон маселелер жөнүндө каралган. Педагогикадагы тестирилөөнүн негизги үч функциясы жөнүндө, башкача айтканда диагностикалык, үйрөтүүчү жана тарбиялоочу функцияларынын маани-маңызы айтылат. Компьютердик тестирилөөдө окутуучу кандай мүмкүнчүлүктөргө ээ болот, студент үчүн кандай жаакы жактары бар экендиги белгиленди. Компьютердик тестирилөөнү жүргүзүүдө окутуучуларда маалымат-коммуникациялык компетенттүүлүктүн төмөндүгү байкалгандыгы, ошол эле учурда студенттердин да компьютердик сабаттуулугунун төмөндүгү жана маалымат-коммуникациялык компетенттүүлүктү тиешелүү предметтерди окутууда калыптандыруу зарылчылыгы айтылды. Макалада тесттерди даярдоодо көнүп калган жабык түрүндөгү тесттерден, графика, аудио, мультимедиа коштогон, ачык түрдөгү тесттерди даярдоо сунушталат. Компьютердик тестирилөө Жалал-Абад мамлекеттик университетинде AVN маалыматтык системадагы программалык каражаттын мисалында көрсөтүлгөн. Жалал-Абад мамлекеттик университетинде билимди баалоонун отчеттуулуктары, б.а. модуль, экзамен, мамлекеттик сынактар компьютердик тестирилөө менен жүргүзүлүп жатат жана эффективдүү жыйынтык берүүдө.

Негизги сөздөр: компьютердик тестирилөө, тестирилөөнүн функциялары, тестирилөөнүн жетишкендиктери, жетиштеген жактар, маселелер, билим берүү, билимди баалоо.

В данной статье рассматриваются проблемы, которые возникают при компьютерном тестировании в ходе проверки и оценки образовательной системы. Речь идет о трех функциях педагогического тестирования: диагностической, обучающей и воспитательной функций. Компьютерное тестирование имеет большие возможности для преподавателей и студентов. Проведенное компьютерное тестирование показало низкий уровень информационно-коммуникационных компетенций преподавателя, и в то же время низкий уровень компьютерной грамотности студентов. Возникла необходимость развивать информационно-

коммуникационные компетенции студентов. В статье предлагается использовать в тестах кроме традиционной закрытой формы теста, различные виды тестов с использованием мультимедиа, графики, звука и другие открытые формы разработки теста. В Жалал-Абадском государственном университете контроль знаний (модули, экзамены, госаттестация) студентов проводится в системе компьютерного тестирования на основе программного обеспечения информационной системы AVN. Тестирование – более справедливый метод, оно ставит всех студентов в равные условия, как в процессе контроля, так и в процессе оценки, практически исключая субъективизм преподавателя. Компьютерное тестирование является эффективным, но недостаточно используемым инструментарием диагностики знаний и анализа образовательных достижений.

Ключевые слова: компьютерное тестирование, функции тестирования, достижения тестирования, недостающие стороны, образование, оценка знаний.

This article discusses the problems that arise when computer testing during the testing and evaluation of the educational system. We are talking about the three functions of pedagogical testing: diagnostic, training and upbringing functions. Computer testing has great opportunities for teachers and students. Computer testing has shown that teachers have a low level of information and communication skills, and at the same time that students have a low level of computer literacy. It is necessary to develop students' information and communication competencies. The article proposes to use tests other than the traditional closed form of the test, various types of tests using multimedia, graphics, sound and other open forms of test development. At Jalal-Abad State University, the knowledge control (modules, exams, state attestation) of students is carried out in a computer-based testing system based on the AVN information system software. Testing is a fair method that puts all students in equal conditions, both in the process of control and in the process of assessment, practically excluding the teacher's subjectivity. Computer testing is an effective, but underused tool for diagnosing knowledge and analyzing educational achievements.

Key words: computer testing, testing functions, testing achievements, missing parties, education, knowledge assessment.

Билим берүүдө маанилүү элемент катары студенттердин билимдерин жана көндүмдөрүн текшерүү болуп саналат. Бүгүнкү күндө билимди текшерүүдө жана баалоодо салттуу ыкмадан акырындык менен компьютердик тестирилөөгө өтүү мезгил талабы жана билим берүүнү модернизациялоо жана компьютер-лештирүү деп карасак болот.

Тест (test (англ.) - текшерүү, сыноо, текшерүү, өлчөө, тажрыйба) - тигил же бул процессти баалоо үчүн кабыл алынган, стандартташтырылган текшерүү.

Педагогикада тестирилөө үч негизги өз ара байланышкан функцияны аткарат: диагностикалык, үйрөтүүчү жана тарбиялоочу.

✓ Диагностикалык функциясы студенттердин билимин, жөндөмүн, шыгынын деңгээлин аныктоодо колдонулат. Бул тестирилөөдөгү эң негизги жана маанилүү функция. Диагностирилөөнүн объективдүүлүгү, кендиги жана тездиги боюнча дагы калган бардык педагогикалык текшерүүлөрдөн жогору.

✓ Үйрөтүүчү функциясы окуучунун өтүлгөн материалды өздөштүрүүдөгү активдүүлүгүн жогорулатууда мотивациялоо болуп саналат. Тестирилөөнүн үйрөтүүчү функциясын күчөтүүдө кошумча стимул берүүчү иш аракеттерди, б.а. болжолдуу суроолордун тизмегин, тесттин суроолоруна түрткү жана жардам берүүчү суроолорду биргеликте талкуулоо жүргүзүүнү аткаруу керек.

✓ Тарбиялоочу функциясы тесттик текшерүүнүн мезгилдүүлүгү жана сөзсүз аткарылышы менен коштолот, бул билим алуудагы кемчиликтерин жоюуга жана аныктоого жардам берет. Ошондой эле окуучунун билимге умтулуусун өнүктүрүүнү калыптандырат.

Компьютердик тестирилөө традициялык ыкмадан бир катар өзгөчөлүктөргө ээ болуусу менен жетишкен жактары көп, б.а. сабактын убактысын сарамжалдуу пайдаланууга, ири көлөмдөгү мазмунду камтууга, студент менен кайтарым байланышты түзүү менен үйрөнгөн материалдын жыйынтыгын аныктоого, ээ болгон билимдеринин жана жөндөмдүүлүктөрүндөгү кетирген кемчиликтерине көңүл бурууга жана оңдоого басым жасоого үйрөнөт.

Текшерүүнүн бул формасынын негизги жетишкендиктери:

- ✓ окутулуп жаткан курстун ар бир темасын өздөштүрүүсүн толук текшерүү мүмкүнчүлүгү;
- ✓ ар бир студенттин окуу материалын өздөштүрүүсүнүн деңгээлин ыкчам түрдө диагностикалоого;
- ✓ бардык тайпаны бир мезгилде текшерүү жүргүзүүгө, ошондой эле ар бир сабакка даярдануу жоопкерчилигин пайда кылат;
- ✓ туура түзүлгөн тест окуп жаткан предметке кызыгуусун арттырат;

- ✓ студенттер менен жеке иштөөгө шарт түзөт;
- ✓ студенттин билимин текшерүүдө жана жыйынтыгын баалоодо убакытты экономдоого болот;
- ✓ тестти колдонуу өз алдынча өнүгүү маселесин чечет;
- ✓ тестирилөөчүнүн (окутуучунун) эмгегин азайтат, б.а. бланкаларды даярдоо, печатоо, варианттарга бөлүү, инструктаж иштеп чыгуу, жыйынтыкты анализдөө ж.б. сыктуу;
- ✓ тесттердин электрондук базасы түзүлөт, программанын өзгөрүүсүнө карата каалаган мезгилде өзгөртүүгө болот;
- ✓ тестирилөө учурунда студент эч кимден тартынбайт, эркин ой жүгүртүү менен тесттин жообун аныктай алат;
- ✓ компьютердик тестирилөөдө программалык каражаттардын жардамында мультимедиялык (аудио, видео ж.б.) мүмкүнчүлүктөрдү дагы колдонууга болот;
- ✓ тестирилөөнү окуу процессинин каалаган мезгилинде жүргүзүүгө мүмкүн болот;
- ✓ тестти иштеп чыгууда окутуучунун чыгармачылыгын өстүрөт, ксиптик компетентүүлүгүнө талап күчөйт;
- ✓ МКТ каражаттар, программалык каражаттар менен иштөөгө үйрөнөт, б.а. МКТ компетентүүлүгү өркүндөйт.

Ошол эле мезгилде компьютерлик тестирилөөнүн бир катар терс жактары дагы айтылып жатат.

- ✓ компьютердик тестирилөөдө окутуучу студенттин жазуу жана оозеки речинин өнүгүүсүн текшерсе албайт;
- ✓ тестирилөөдө студент жоопту тандоодо туш келгенин тандоосу мүмкүн жана окутуучу студенттин ой жүгүртүү логикасына байкоо жүргүзө албай калат;
- ✓ окутуучулардын компьютердик тесттерди иштеп чыгууда тажрыйбасынын жоктугунан ыргактуу иш жүргүзүүгө кыйынчылык туудурууда.

Бүгүнкү күндөгү Кыргызстандагы бардык жогорку окуу жайларында киргизилген AVN маалыматтык системасы Жалал-Абад мамлекеттик университетинде да өтө тез темп менен ишке ашырылууда. AVN маалыматтык системасында №37 жана №38 программасы аркылуу компьютердик тестирилөөнү жүргүзүп жататбыз. 2017-2018-окуу жылында студенттердин билимин баалоодо жыйынтык текшерүүнү компьютердик тестирилөө менен ишке ашырган. Ал эми 2019-жыл "Аймактарды өнүктүрүү жана өлкөнү санариптештирүү" жылынын милдеттерин аткаруу максатында окуу процессиндеги модульдар (аралык текшерүү жана студенттин өз алдынча иштери боюнча тесттик суроолор иштелип чыгат), жыйынтык текшерүүнү баалоо (экзамен), Ата мекен тарыхы

боюнча мамлекеттик сынак, айрым адистиктер боюнча мамлекеттик сынактар компьютердик тестирлөөгө өткөрүлдү.

Компьютердик тестирлөөнүн эки жылдык анализи боюнча төмөндөгүдөй маселелер байкалды:

- студенттердин компьютердик сабаттуулугунун төмөндүгү, маалымат - коммуникациялык компетентүүлүктүн калыптанбагандыгы компьютердик тестирлөөдөгү орчундуу маселелердин бири болуп жатат. Эгерде, окутуучу тесттик тапшырмалардын бир нече ыкмаларын пайдаланып, компьютердик графиканы, мультимедианы, компьютерик тажрыйбаларды көрсөтүү менен тесттик тапшырмаларды берсе, анда студенттер аткара албай калышы толук мүмкүн.

- Студенттер менен катар эле окутуучуларда дагы маалымат - коммуникациялык компетентүүлүктүн калыптанбаганы өтө көп көйгөйлөрдү жаратууда. Ошондуктан, бул багытта окутуучулар билимин жогорулатуусу зарыл экендиги көрүндү.

- Окутуучулардын тесттик тапшырмаларды иштөөдө бир эле көнүп калган ыкманы, жабык тест түрүндөгү тесттерди иштеп чыгып жаткандыгы маселе жаратууда.

- Студенттин билимин текшерүүдө тестти иштеп чыккан окутуучу жогоруда айтылган тестирлөөнүн функцияларын билүүсү өтө зарыл.

- Өзгөчө тестирлөөнүн үйрөтүүчү функциясына көңүл бурулбай калууда, б.а. алдын-ала студенттин билимин анализдөө жок.

Жогоруда айтылгандардын негизинде компьютердик тестирлөө эффективдүү жыйынтык берет деп айта алабыз. Компьютердик тестирлөө сапаттуу, ыргактуу баалоого түрткү берет. Бүгүнкү күндө чет элдик билим берүү системаларында дагы компьютердик тестирлөө өнүгүп келе жаткан тармак болуп саналат.

Жыйынтыгында компьютердик тестирлөө билим берүү системасында колдонууда бир нече ийгиликтерге жетишүүгө боло тургандыгы көрүнүп турат, ошол эле убакта ЖОЖдун окутуучусуна талаптын жогорулагандыгын байкоого болот. Студенттин билимин реалдуу текшерүү үчүн компьютердик тестирлөө эффективдүү жыйынтык бере тургандыгы ачык – айкын байкалган.

Адабияттар:

1. Зырянова Н.М. «О плюсах и минусах компьютерного тестирования» // Кадровый менеджмент. №1(5), февраль 2003г.
2. Сайманова М.О. Компьютерное тестирование как инструмент повышения качества обучения // Вестник ИНЖЭКОНа. Серия: Экономика. 2010. №6. - С. 306-307.
3. Шевелев Н.А., Кузнецова Т.А., Кулютникова Е.А. Технологии компьютерного тестирования как инструмент повышения качества образования // Высшее образование в России. 2012. - №5. - С. 108-114.

Рецензент: к.пед.н., доцент Абдулахамидова Б.Н.